

Búcsú a gimnáziumtól 1976–1977

LÉGRITKA TÉRBEN

Szeifner Ferencné írása

Ha választ keresünk a kérdésre: miért vált lehetetlenné a csoport működtetése a gimnáziumban, utólag meg kell állapítanunk, hogy az elszakadás – függetlenül a légkör elmérgesedésétől – előbb vagy utóbb törvényszerűen bekövetkezett volna. Ez a csoport kinőtte az iskolai kereteket. A végzett tagok egyre nagyobb számban kapcsolódtak vissza a csoport munkájába, s ha ez a tendencia folytatódik, az átlagos élekor növekedését, így a szellemi érettség fokozódását, az érdeklődési terület tágulását vonja maga után, ugyanakkor újfajta vezetési módszereket és műsorpolitikát igényel.

Kérdéses, milyen címen nevezhető diákcsoportnak az olyan együttes, amelynek csak egy része diák. Az ilyen amatőrcsoport fenntartására mindenképpen inkább hivatott egy művelődési otthon, amely az ifjúság különböző rétegeit képes egyesíteni azonos cél érdekében. Az átállás tehát 4–5 éven belül szükségszerűen bekövetkezett volna, bár ezt akkor – 1976 szeptemberében – még távolról sem láttuk ilyen világosan.

Az is igaz, hogy kaptam már egy-néhány kioktatást – a legjellemzőbbet szó szerint idézem: „Lehet parlamentesdit játszani gyerekekkel, de hogy komolyan kezükbe adjuk a döntést, az abszurdum.” Csakhogy én erre nem lennék képes. Az áldemokráciától sokkal jobban undorodom, mint a nyílt diktatúrától. Amikor arra hivatkoztam, hogy a szinpad titkárát a csoport választotta, tehát

csak a csoport válthatja le, megmagyarázták, hogy a demokrácia nem azonos az anarchiával!

Helytelenítették, hogy a csoport olykor egyedül is, tanári felügyelet nélkül a színpadon tartózkodik. (Azon a színpadon, amelyet egyedül, tanári felügyelet nélkül épített az iskolának hat évvel azelőtt.) Hogy a köztözködésnek elejét vegyem, minden alkalommal bementem a színpadra, akkor is, ha jelenlétem egyáltalán nem lett volna szükséges (például magnófelvétel, műszaki előkészítés).

A rendkívül erős, szuverén diákközösségre hamarosan rásütötték a vádat, hogy „ál-lam az államban” – saját tevékenységét és normatívát előbbre helyezi az iskola hivatalos követelményeinél és értékrendjénél.

Hibáztattak azért is, hogy műsorpolitikám túlságosan „avantgárd”.

Az irodalmi színpad a hivatalos jelentésekben úgy szerepelt, mint az iskola büszkesége, én személy szerint „rendkívüli nagybecsülésnek örvendtem” mint kiváló pedagógus. A gondosan időzített, apró tűszúrások, a jellegtelen és túlbuzgó szürkékek hangsúlyozott előtérbe helyezése apránként szívta ki a gyerekekből az energiát. Valami nagy, gyökeres változásra lett volna szükség, ami kimozdítja a csoportot a holtpontról. Én erre akkor nem éreztem magam képesnek – magam is holtpontra jutottam.

Férfi, a férjem, ezúttal a sarkára állt: el kell mennem betegálmányba, ha kell, az egész tanévre, amíg ismét „harcképessé” nem válok. A csoportnak pedig – ő mondta ki először – más fenntartó szervet kell keresni.

Ha akkoriban megvan a megfelelő erőm, nyilván követni tudom Madách Luciferének tanácsát:

„Tragédiának nézed? Nézd legott komédiának, s mulattatni fog!”

Az utolsó csepp

(Szeifner Ferencné hozzászólásának
részletei az Országos Pedagógiai Intézet
ankétján)

Még aktív pedagógusként dolgoztam, amikor egy korábbi cikkem alapján hozzászólásra kértek fel egy vitában, amelyet az Országos Pedagógiai Intézet rendezett 1976 novemberében. Minden közvetlen vagy közvetett neveléssel foglalkozó fórumról hívtak egy-egy hozzászólót – én képviseltem a középiskolákat.

Magára a vitára már betegállományból mentem el. Nagyon gondosan felkészültem, mert reménykedtem, hogy ezen a fórumon talán megértik azokat a pedagógiai elképzeléseimet, amelyeknek szerves része a szinpadunk is, és bíztam benne, hogy a válságos helyzetben talán sikerül pártfogót szereznem a csoport számára.

A középiskolában, amely már a felnőttkor előszobájának tekinthető, tudatosítani kell azt a szemléletet, hogy a környező világnak ne csak passzív szemlélői, hanem aktív formálói legyünk. Azt a tanulót, akiben ezt az őszinte törekvést felfedezzük, akkor is bátorítanunk kell, ha ez az alkotási láz nem közvetlenül a tanulmányaiban realizálódik.

Úgy érzem, az egyetlen gyümölcsöző mód, ha ezeket a – közösséghez szabálytalan módon, de belső igényből és meggyőződésből közzelítő – tanulókat nem kirekesztjük a közösségből, hanem vezetővé tesszük azon területen, ahol kiemelkedőt produkálnak. Így és csakis így van meg a remény, hogy tehetségük bontakozása során egyszer csak eljutnak arra a pontra, ahol rájönnek – nem elhiszik, hanem maguktól jönnek rá –, hogy ennél feljebb már autodidakta módon nem lehet jutni, szükséges a precíz, kitartó, rendszeres tanulás.

Hogy ez a típus erre általában csak a középiskola elvégzése után jön rá? Hát aztán? „Nem az iskolának, hanem az életnek tanulunk” – vallották már a régi rómaiak is. A közért pénztárába kithetjük a táblát, hogy utó-

lagos reklamációt nem fogadunk el, az iskolába nem. A mi munkánk gyümölcse akkor érkezik, amikor diákjaink már elhagyták az iskolapadot.

A középiskolában azonban az érettségi valami mozdíthatatlan határkönek tűnik az iskola és a valódi, nagybetűs ÉLET között. Nos, ezt a követ próbáltam én mégiscsak elmozdítani a gimnáziumi Ascher Oszkár Irodalmi Színpad vezető tanáraként.

Miért érzem én a közösségi nevelés egyik leghatékonyabb eszközének ezt a közösséget? Azért, mert itt a saját egyéniségét mindenki szabadon kibonthatja, ugyanakkor a maga bőrén tapasztalhatja, hogy igazán értékes alkotás csak kollektív összefogás eredményeként jöhet létre. A jó tanuló eredményét nem befolyásolja a rossz tanuló, de egy ember közönyét a szinpadon az egész kollektíva megérzi.

Mai napig él bennem egy beszélgetés. Négy-öt éve volt egy tagunk, mentőtisztnek készült hihetetlen céltudatossággal: a műtős szakképesítést úgyszólván az érettségivel egy időben tette le, ugyanakkor a lehető legodaadóbban dolgozott a csoportban, úgy is mint színjátszó, úgy is mint szervező. Megkérdeztem egyszer, miért teszi – hisz leendő pályája egész más irányú. Ezt felelte: „Az orvos megmenti a beteg életét – de azért az sem mindegy, milyen az az élet, amelynek a számára megmentette.” Számára a művészet jelentette azt a pluszt, amiért egyáltalán érdemes ragaszkodni hozzá.

Most éppen egy érdekes és pillanatnyilag megoldatlan dilemma előtt állunk: ez pedig – kicsinyítve – a lokálpatriotizmus kérdése. Irodalmi színpadunk kezd kiadni a középiskola kereteit, tehát éppen azokat a kereteket, amelyeken belül hatni jó ideig hivatott volt. Ám a közösség sok tagnak annyira a szívéhez nőtt, hogy az érettségi után is visszajár, nemcsak mint néző, hanem mint aktív színjátszó.

A Fürst Sándor Gimnázium Ascher Oszkár

Irodalmi Színpadának sajátos problémája azt bizonyítja, hogy egy kisebb közösség érdekeinek védelme addig jogos, amíg összhangban van egy szélesebb közösség kívánalmival. És itt most nem az iskola érdeke kereszteződik a csoportéval, hanem a XVII. kerületé az iskoláéval. Jelenleg – a közművelődési törvény végrehajtásának időszakában – mi vagyunk a főváros legnagyobb, zömében munkás lakta kerületének egyetlen amatőr együttese, amely vállalkozhat arra, hogy a fent vázolt alkotói tevékenységet kiterjessze és közkinccsé tegye. Ezzel szemben, mint iskolai szakkörtől, a gimnázium inkább belterjes, mint külterjes tevékenységet vár el, ahol a nem gimnazista fiatalok legfeljebb mint passzív tanácsadók, de semmiképpen nem mint aktív irányítók szerepelhetnek.

Ezzel a problémánkkal, amelynek felnyitott mása az ország mindennapi életében is ismerős, a kerület prominens társadalmi szerveihez fordultunk tanácsért. Amikor erre a beszámolóra készültem, a tárgyalások még folyamatban voltak. Szerettem volna itt a megnyugtató megoldásról is beszámolni, ezért a gépelt lapon üres helyet hagytam a válasznak. Amint látják (itt felmutattam a sűrű gépelésű lapot, amin jól látszott a fehéren hagyott rész), a hely most is üres. Ezért most ehhez az országos szintű fórumhoz fordulok: segítsenek abban, hogy a munkát, amit elkezdtünk, ugyanabban a szellemben folytathassuk tovább a jövőben is!

Bizonyára feltűnt, hogy akár mint magyar szakos tanár, akár mint amatőr rendező, alig ejtettem még szót szakom és együttesem sajátos profiljáról, az irodalomról. Pedig neveléspolitikánk igen helyesen ismerte fel, hogy bármennyire haladunk is a szakosodás felé, a magyar az egyetlen tantárgy, amelyet sem írásbeli, sem szóbeli formájában nem lehet az érettségén fakultatívvá tenni, mivel anyanyelvünk, nemzeti múltunk, művészi hagyományaink ápolása olyan mértékben gazda-

gitja a tanulók értelmi, érzelmi fejlődését, amiről a legmodernebb technika századában sem mondhatunk le.

Nem beszéltem arról, hogy maga a gondolat milyen megsokszorozott formában hat, ha művészi tolmácsolásban jut el a fiatalokhoz. Ez azonban külön hozzászólás témája lehetne, s nekem most nem az volt az elsődleges, hogy pusztán az irodalom nevelő hatására koncentráljak, hanem hogy felhívjam a figyelmet az amatőr mozgalomban rejlő halatlant és csak részben kiaknázott pedagógiai lehetőségekre.

Amikor az ankétnek vége lett, odajött hozzám az OPI munkatársa, aki egyike volt azoknak a keveseknek, akik teljesen önzetlenül, meggyőződésből ajánlották fel a segítségüket, és ígéretüket tettekre is váltották. Vállalta a közvetítő szerepét: megígérte, hogy megnyeri ügyünknek az Oktatási Osztály vezetőjét, sőt személyesen is elmegy tárgyalni a gimnáziumba az optimális megoldásról. Neki is az volt a véleménye: egyetlen egészséges megoldás, ha a kerületi művelődési ház átveszi a színpadot.

Közbenjárására szükség is volt. A Dózsa Művelődési Ház igazgatója csak abban az esetben volt hajlandó átvállalni a csoportot, ha a gimnázium írásban lemond róla. Ám ekkor még a gimnázium ebbe – látszólag teljesen érthetetlenül – nem ment bele.

ZÁRÓJELENET

Szeifner Ferencné írása

Közben a színpadon az élet (a készülő, új darab próbái, a stúdióképzés) nélkülem zajlott tovább. A hangulatot azonban a bizonytalanság és a fokozódó ellenséges légkör tovább mérgezte.

Samodai György, titkárunk véleménye szerint a jelenlegi állapot nem tartható fenn sokáig. Mi, felnőtt emberek, annyi áldozatot vállalhatunk a csoportért, amennyi erőnk-

ből telik, de a ránk bízott gyerekeket lelkiismeretlenség volna erejükön felül terhelni. Értékes művészi munkát csak nyugodt és egészséges emberekkel lehet folytatni. Azt javasolja, hogy amíg nem teremtyük meg másutt a csoportnak a kedvező működési feltételeket, a munkát függesszük fel, és a színpad hivatalos tevékenységét szüntessük be.

Tudtam, hogy Gyurinak igaza van, az első reakcióm mégis a leghevesebb „nem!” volt. Elméletben, persze, majd egyszer... de ne most, azonnal, új darabunk bemutatója előtt! Kárba vesszen minden, amit eddig csináltunk? A temérdek ötlet, munka, küszködés? Úgy éreztem, bizonyítani kell, hogy a csoport él, létezik, hogy csak azért is produkálunk!

Timár Tibi hallatlanul sajnálta a színpadot (az ő tagsága egyidős a színpadépítéssel), mégis teljes egészében Gyuri álláspontját támogatta. Sőt, gondolatban már annyira alkalmazkodott az új helyzethez, hogy egész konkrét tervekkel vázolt fel a közeljövőre. Úgy érezte, végre megvalósíthatja régen dédelgetett ötletét, a „Portré” címmel indítandó sorozatot: az egyes tagok önálló, önvalomás jellegű irodalmi estjét. Erre igazán elég egy nagyobb lakás, az övék vagy a mienk. A nyitóestre mindjárt fel is kért engem, s én el is vállaltam: annyi minden felgyűlt bennem, hogy szinte fizikai szükség-szerűségnek éreztem a kitárulkozást.

Közben megérkezett Újvári Zoli is. Ő azután egészen meglepő, új színben látta a helyzetet. Nem túlzok, ha azt állítom: egyenesen felvillanyozódott. Végre itt az alkalom, hogy a csoport kissé önmagával is foglalkozzék, elmélyültebb műhelymunkát folytasson – nem hajt a sok buta, adminisztratív kötöttség! Lelkesen vázolta, mi mindent tehet a társaság pusztán a maga örömeire. A Portré-sorozatnak nagyon örült, el is vállalta mindjárt a második estét. Csodál-

tam Zolit! Ő volt a titkár 1970-ben, a színpadépítés alatt, ő volt az akció egyik kezdeményezője, s most mégis az egyetlen közöttünk, aki nem érzett semmiféle nosztalgiát. „Mi a színpad? – mondta. – Néhány köbméter faanyag. Az emberek a fontosak, és az emberek megmaradnak.”

Szinte az egész tagság jelen volt 1976. december 20-án, színpadunk közgyűlésén. Röviden ismertettem a helyzetet. Köztudott, hogy én előreláthatólag nagyon sokáig távol leszek az iskolától. Nélkülem a munka folytatása nehézségekbe ütközik, mert az iskolavezetés nem ismeri el a csoport jelenlegi vezetőségét, leváltásukba pedig én elvi és lelkiismereti okokból soha nem fogok beleegyezni.

Tárgyalások folynak arról, hogy a Dózsa Művelődési Ház átvesszi a csoportot, és amíg a döntés megszületik, a vezetőség nevében javaslom az iskola területén folyó foglalkozások beszüntetését. Hogy a stúdióban ne támadjon törés, szívesen felajánlom a lakásomat a képzés céljaira. A jövőre vonatkozólag semmi biztosat nem ígérhetek, csak annyit: minden követ megmozgatok, hogy a csoportnak új otthont szerezzek. Egyelőre le kell mondanunk a közönségről, de megmaradhatunk, ha akarunk, az irodalmat és a színjátszást a maga örömeire művelő közösségnek. Az egyenkénti szavazásnál mindenki úgy döntött: a csoport ne maradjon a gimnáziumban.

A titkár összegezte a végeredményt: a próbákat felfüggesztjük, a felkészülést – ha lesz színpadunk – szeptemberben újra kezdjük, talán már röbön újszereposztással.

Hozzáálltunk a leszereléshez. Böröndbe csomagoltuk a holmikat, ami a színpadé, szekrénybe zártuk, ami az iskoláé és a KISZ-é. Leszedtük a faliújság utolsó, 103. számát. Ez volt az egyetlen, ami távozásunkat külsőleg is jelezte: a fényképekben és propagandaanyagban mindig naprakész „Reflektor” –

tíz év óta először – üresen állt. Kitakarítottuk a színpadot – tisztán akartuk elhagyni. A függönyt összehúztuk. Bezárult mögöttünk a csoport életének egy korszaka.

EGYIK UTOLSÓ EMLÉKEM ERRŐL AZ IDŐSZAKRÓL...

Előadás, a „Műhely 76” vendégszínház: Kocsis István „Tárlat az utcán” című, kétszereplős drámája. Lényegében Újvári Zolinak és a barátjának a magánvállalkozása, „műhelymunkája”, ha úgy tetszik. Nos, a „Tárlat az utcán” előadásához fűződik egy olyan élményem, amely visszaadta a hitemet – nemcsak az amatőr mozgalomban, hanem egy kicsit önmagamban is. Valami olyannal ajándékozott meg Zoli, amire a hivatásos színház még a világszínvonal csúcsán sem képes: az érzéssel, hogy ma este azért lépett színpadra, mert személyesen az én számomra van mondanivalója.

A színpadkép legfeltűnőbb díszlete Van Gogh Napraforgóinak pontos mása volt. A vi-

ta erről a képről folyt. És egyszer csak Zoli – Gauguin alakítója – lejtött a színpadról a nézőtérre, leült a székem karfájára, és a színpadi partner helyett nekem kezdett el beszélni:

„Ezek a napraforgók nagyon konok napraforgók... Egyáltalán nem olyanok, mint a valódiak: nem felnéznek a napra, hanem szembenéznek vele... Ezek nem szolgák, hanem hősök... Látszik rajtuk, hogy haláluk pillanatáig szembe fognak nézni a nappal, de ezt nem céltalan hősiességgel teszik: égből akarnak válni, mint maga a nap... Azt hirdeted ezzel a képpel az embereknek, hogy ne törődjenek bele sorsukba, ne hagyják, hogy uralkodjanak felettük, lázadjanak, ha alázatra kényszerítik őket.”

A SENKI FÖLDJÉN

Szeifner Ferencné írása

Azt az időszakot nevezem így, amikor a gimnáziumhoz már nem tartoztunk, a Dózsa Művelődési Ház pedig még nem vett át ben-

Együtt a csoport Anikó lakásán

nünket, tehát hivatalosan, fenntartó szerv híján nem is léteztünk. És mégis, attól a naptól fogva, hogy a színpadról a csoport leszerült, és a mi lakásunkon rendezte be a főhadiszállását, lassan bár, de érezhetően, tisztulni kezdett a látóhatár...

Soha nem jártunk annyit együtt színházba, mint akkoriban. A Timár Tibi által szervezett színházlátogatások zöme erre a „holt” időszakra esik. Eredetileg a stúdióképzés kiegészítő anyagának szánta Tibi – ezt jelzi a műfaji változatosság is (hagyományos dráma, zenés dráma, irodalmi színpad, formabontó kísérleti dráma) –, ám a közös élménybe nemcsak a stúdiósok kapcsolódtak bele, hanem a csoport tagjai közül is igen sokan.

A stúdió működése – a körülmények miatt – már nem bizonyult életképesnek. A lakáson tartott foglalkozások nem pótolták a színpadi képzést. Az olvasó- és elemző próbák nem igényelnek színpadot, a stúdióképzés igen. A mozgáspróbákról például teljesen le kellett mondanunk; a foglalkozások eleve nem voltak olyan érdekesek és változatosak, amilyenekhez a tagok hozzászoktak, így a képzés folytatásának az adott körülmények közt nem volt értelme, tehát a stúdióképzés abbamaradt. A színpad alkotóképes maradt, túlélte a krízist, de a stúdió áldozatul esett neki.

És dolgoztunk, olyan intenzitással, mint régen! Belefogtunk egy Csehov- és egy Karinthy Ferenc-darab próbáiba, sőt készülöben volt egy eredetileg tervbe nem vett, új, háromszereplős darab is.

Másik – azóta sem ismétlődő – színfoltja ennek a korszaknak a két önálló előadás a megkezdett „Portré” – sorozatból (ugyancsak Timár Tibi kezdeményezése). Az estek a mi lakásunkon zajlottak, körülbelül harmincan szorongtunk a díványon, pléden, szőnyegen, földre tett párnákon – régi és új tagok...

ÉN

(Szeifner Ferencné előadóestje)

Előadóestem anyagát egyszeri alkalomra válogattam: nem a világ számára volt mondanivalóm, hanem azoknak a fiataloknak, akik ott és akkor összejöttek, hogy meghallgasanak, mert úgy éreztem: amit elmondhatok az életről és önmagamról, az elsősorban rájuk tartozik...

Ifjúkori önarcképem és ízlésem felvázolásával kezdtem, két akkori nagy sikerversem tükrében: Arany János „Ágnes asszony” és Babits Mihály „Mozgófénykép” című költeményével. József Attila Kései siratóján szemléltettem, hogyan változik az ember és a vers kapcsolata az évek során – az élményen innen és az élményen túl.

Még mindig a múltban kutatva magnófelvételen bemutattam egy érdekes dokumentumot, amely a csoportot is érinti közvetve: megszólaltattam névadónk, Ascher Oszkár hangját, aki 1960-ban, négy évvel a csoport megalakulása előtt játszott egyik legkedvesebb hangjátékomban, a Hurkacöveklevésben (Cibere professzort, a Tudományos Egérakadémia Leves tanszékének professzorát alakította).

Ez után az intermezzo után tértem a jelenre. Először arra a kérdésemre próbáltam választ adni, van-e kedvenc költőm. Úgy vélem, igen, csakhogy a személye a hangulatommal és a személyiségem alakulásával időről időre változik. Most éppen Adyval érzem magam azonos hullámhosszon. Hogy miért? Erre egy kis Ady-összeállítással válaszoltam. Csupa olyan verset válogattam össze, amelyeket számtalanszor elolvastam már, de először most mondtam el először (Szent Margit legendája, A szívárvány halála, A legjobb ember, Boldogok az öregedők, A Muszáj-Herkules).

Az Ady-összeállítás után néhány olyan verset mondtam el, amelyeket többségük-

ben már szavaltam, de itt, ebben a környezetben a sorok sajátos hangsúlyt nyertek.

Garai Gábor Tankrédjával kezdtem. Ezt a verset erre az alkalomra tanultam meg. Problematikája már régen izgatott: van-e olyan elv a világon, amely jogosulttá tenné az emberáldozatot.

Petőfi szatírját, a Nyakravalót egy pedagógusbulin mondtam el körülbelül egy éve, amikor pedagógiai értékrendünk közép-pontjába került a kötelező iskolaköpeny kérdése. Vajon hányas magatartás-osztályzatot kapott volna az a Petőfi, aki az életét habozás nélkül feláldozta egy eszméért, de olyan apró kis személyiségjegyt, mint a nyakravaló fölé kihajtott civilgallér, nem volt hajlandó feladni még hadügyminiszteri utasításra sem?

A következő vers ismét Petőfivel kapcsolatos: Benjámin László „A halhatatlanok.” A vers elé a szerző néhány kiollózott részletet fűz az 1840-es évek magyar újságkritikáiból, amelyek a „divatos Petőfi” költészeténél sokkal magasabbra értékelik az olyan európai ízlésű „költők” líráját, mint például Hiador és Zerffy. A költő keserűen állapítja meg, hogy a helyzet száz éve alig változott, a butaság, a „Mucsa-Európa” harcmódora halhatatlan.

Auden „Az ismeretlen állampolgár” című szatírjával folytattam – ezt még nem szavaltam, csak nagyon szerettem volna –, s mit tesz ilyenkor az élelmes rendező? Beleveszi egy műsorába, és ha már maga nem mondhatja el, elmondhatja mással. A vers a „Halotti beszéd, avagy Óda a kispolgárhoz” című műsorunkban szerepelt. Az angol költő arról az ismeretlen állampolgárról ír, akinek az állam szobrot emeltetett, mivel minden tekintetben megegyezett a kívánatos statisztikai átlaggal.

A versek sorát Juhász Gyula „Krisztus a vargánál” című példázatával zártam. De tartalékoltam még valamit búcsúzóul. Volt egy

régi hangjátékom (sosem játszották), amelynek tárgyát a csoport életéből merítettem hat évvel korábban. A címe: „Történet arany”. Ebből olvastam fel egy részletet – azt, ahol a színpad tagjai konfliktusba kerülnek az iskola szemléletével, és a főhős, a szabálytalan, tehát kiirtandó tehetség arról vall, mit jelent számára verset mondani. Nemcsak a téma, de még a mondatok is ismerősnek tunk a jelen levő diákoknak, mintha nem is hat év, hanem csak hat nap telt volna el, mióta elhangzottak. Külön varázst adott az élménynek, hogy azok, akikről a szereplőket mintáztam, ott ültek közöttünk a diványon vagy a padlón, immár mint felnőtt emberek, szavak nélkül, az életükkel bizonyítva, kinek volt a velük kapcsolatos vitában igaza.

Ezen az estén sokat adtam, de még többet kaptam. Eloszlottak a kétségeim, ismét hinni tudtam, hogy ez a közösség – bármi történetük is vele – túl fogja élni. Éreztem, hogy ismét alkotóképes vagyok, és azok is velem együtt akarnak alkotni, akikkel az estét eltöltöttem. És még valami történt velem ezen a napon. Felébredt bennem valami, ami húsz éve szunnyadt: hiányozni kezdett fiatalkorom legmaradandóbb élménye, a színpad. Közel a negyedik X-hez egyszer csak iszonyatos erővel tört rám a vágó: játszani akarok. Tudat alatt ezen az estén született meg annak az előadásnak az ötlete, amelyet a két lányommal valószínűtlenül meg nem sokkal később.

ÉLMÉNYEIM

(Újvári Zoltán előadójestje)

A cím azt jelzi, hogy Zoli olyan vers-, próza- és darabélményeket gyűjtött össze, amelyek sokat jelentettek számára az életben; és még valamit, amit ő úgy nevezett, hogy „előadói élmény”...

„Első előadói élményem József Attila

1964-1970
1970-1976
1976-1977
1977-1978
1979-1986
1986-1994
1994-1995
1995-2005
2005
2005-2011
2011-2021

»Elégia« című verséhez fűződik – mesélte Zoli. – Ez a vers állandóan a műsoromon szerepelt, és többször adtam elő munkásszálalásokon. A harmadik ilyen alkalommal történt valami, amit én azóta »előadói élménynek« nevezek magamban. Száz ember gyült össze, iskolázatlan, fáradt, a társadalom periferiájára szorult emberek, akik több száz kilométerre élnek a családtól, az otthonától, a legteljesebb testi-lelki magányban. És amíg a verset mondtam, egyszerre megláttam az arcokon, hogy az ott ülők megéreztek a verset. Járatlanok voltak a művészetben, de a legfontosabb megvilágosult bennük: róluk van szó, közükhöz van hozzá, amit itt elhangzik.

Akkor este tudtam meg, hogy valami csak akkor válhat a sajátomná, amikor másoké lesz.”

Az Elégiát egy másik József Attila-vers követte, amelyben különösen tömören megfogalmazhatta a maga művészi hitvallását is:

„Az indulat múló görcsökbe vész,
ha fel nem oldja eleve az ész.”

Hétéves élménye Garai Gábor „Artisták” című verse. A gimnázium színpadán szavalt először, azóta repertoárján van. Annyit változott, amennyit én változtam a hét év alatt – mondta. A stílusa csakugyan változott – érett, kiforrott, egyszerűsödött, de a miértje ugyanaz maradt a huszonnégy éves fiatalembernél, ami a tizenhét éves fiúnál volt: a meggyőződés, amely Zolit négy sikertelen kísérlet után is az életöszön szívvágásával vonzotta a színpad felé.

„Ha nekem saját színházam lenne, politikusi színház lenne” – mondta még néhány éve. – Voltaképpen színész is azért akarok lenni, mert szenvedélyesen érdekel a politika, a körülöttem pezsgő világ.”

Ezután elmondta Zoli azt a három kedvenc drámai monológiát, amely valamilyen módon – közvetlenül vagy közvetve – kapcsolatban álltak felvételi vizsgáival.

Az első Beppo monológiája Heltai Jenő „A néma levente” című színművéből. A második Jakab monológiája Molière „A fősvény” című vígjátékából. S az utolsó: Segismundo monológiája Calderon „Az élet álom” című drámájából. Ez a dráma jelentős élmény Zoli életében: túl a pódiumműsoron, a szerkesztett műsorokon itt kellett megoldania először a szerepépítkezés komplex feladatát, egy teljes lelki folyamat ábrázolását.

Különleges megoldás Zoli „háromdimenziós” játéka; az a mód, ahogy a színpadteret három-négy határozott mozdulattal „belakja”, birtokba veszi egy pillanat alatt, bármeekkora legyen is az. Nos, ezúttal a tér tágulásának a varázslatát láthattuk: körülbelül harmincan szorongtunk a padlón, és Zoli az egy lépés hosszú, két lépés széles téren, a tévé meg a szekrényág között olyan biztonságos mozdulatokkal járt-kelt, úgy tudott maga alá kapni, majd elrúgni egy széket, hogy még a lábunkat sem húztuk beljebb: meg sem fordult a fejünkben, hogy kényelmetlen neki a helyszűke.

A műsor további részében a humor dominált: csacsi rímek, kancsal rímek, négysorosak, kétsorosak, apró kis groteszkek – irodalmi etüdök. Közben egy-egy nagyobb lélegzetű humoreszk: A jó tanuló dolgozata a Tanár úr, kéremből, majd Örkény „egyperceseiből” az Egy pocsoló emlékirata.

Zoli műsorában a humor körülbelül olyan arányban szerepelt, mint az ő egész eleven, kritikus, a dolgok fonákjának meglátására mindig kész egyéniségében. Pengeéles humor volt ez, hajlott a groteszk felé, de megvolt benne az a gyermeki (nem gyermeti!) játékoság is, amely a művészetben szinte alapvető.

Aztán egyszerre – a „Padló és a plafon” balladája után közvetlenül, ezúttal minden kommentár nélkül felcsendült a záróakkord: Ady „Sem utódja, sem boldog őse...”

BIZTATÓ FEJLEMÉNYEK

Szeifner Ferencné írása

Február közepén végre megtörtént az első konkrét lépés a csoport jövőjét illetően. Az Országos Pedagógia Intézet egyik munkatársa és a XVII. kerületi Oktatási Osztály vezetője felkereste a gimnáziumot, hogy az igazgatóval tárgyaljanak erről a kérdésről. A felettes szervezetek az volt az egyöntetű véleménye, hogy a fenntartási jogot át kell adni a Dózsa Művelődési Háznak.

Heves vitára számítottak, meggyőző érveket gyűjtöttek, de várakozáson felül simán ment minden. Joggal felmerülhetett, hogy az egész ellentét csak az én beteg idegrendszerem fantazmagóriája volt.

Most már ahhoz, hogy ismét legálisan működjünk, csak egy újabb „csúcstalálkozó” létrejöttét kellett kívánni, ahol az Oktatási Osztály és a Művelődési Ház vezetője megállapodik a részletekről. Minthogy én a Dózsa igazgatójával előzetesen szóban megállapodtam, emiatt nem volt okunk idegeskedni – most már csak türelemre volt szükség, semmi másra. S ha az ember dolgozik, a várakozás sem olyan elviselhetetlen, mi pedig ebben az időben már jócskán benne voltunk újjelődásaink előkészületeiben.

CSEHOV: A TOKBA BÚJT EMBER

(novella dramatizált változata)

Szeifner Ferencné rendezői előtanulmányának részlete, valamint az előadások utáni reflexiói

Történik a cári Oroszországban, egy kisvárosi gimnáziumban.

Az orosz kritikai realista irodalomnak a 19. század dereka óta (mióta Gogol megírta „A köpönyeg” című, világhírű novelláját) egyik leggyakrabban ábrázolt típusa a főnökeinek totálisan kiszolgáltatott, állandó fé-

lelemtől gyötört, emberből lélektelen bürokratává nyomorodott kispolgár-értelmiségi. „Mindnyájan Gogol köpönyegéből bújtunk elő” – vallja Csehov a századforduló táján. A Gogol köpönyegéből előbújt figurák közül talán az egyik legismertebb Csehov „Tokba bújt ember”-e, Belikov tanár úr, aki tilosnak tekint mindent, ami hatóságilag, körlevél által nem engedélyezett. A kor keresztmetszetét nyújtó Csehov-novellák közül azért éppen ezt választottam színpadra állításra, mert minthogy gimnáziumi környezetben játszódik, egy zömében diákokból álló együttes sok élményanyagot halmozott fel magában a témához; kifejezheti személyes mondanivalóját a korszerű és elavult tanár-diák viszonyról, iskolai légkőről.

Belikov tanár úr állandó rettegésben tartja környezetét bürokratikus szörszálhagatásával, de zsarnokságának forrása a félelem. Egész életét egyetlen szempont irányítja: „Jaj, csak valami baj ne legyen belőle!” Hatalma a hatóságok és főhatóságok kritikátlan kiszolgálásából fakad, örök rettegése pedig abból a bizonytalanságból, hogy vajon elég pontosan, jól szolgálja-e a felettes szerveket.

Mint rendező szeretném megvalósítani az összetett és Csehovra oly jellemző tragikomikus atmoszférát. A darab kritikai élet két irányba szeretném fordítani: azok ellen, akik számára „a hivatalos vélemény az egyetlen elfogadható”, és azok ellen, akik megalkusznak azzal, hogy ilyen emberektől függ az életük.

Mert miről is van itt szó? Adott egy kisvárosi gimnázium tantestületében egy kicsinyes, kibíratatlan bürokrata, aki betokosodott elveivel egész környezetét rettegésben tartja. Igen ám, csak hogy a „belikóvi szellem” a többi tanárban is megvan, ha nem is ilyen szélsőséges formában. A különbség csak mennyiségi, nem minőségi.

Nem az számít, hányan utálják Belikóvt,

hanem hogy hányan élnek a belikovi szellemenben, s hányan próbálnak tenni valamit ellene. Ebből az aspektusból nézve a pozitív erőtt képviselő ellentábor két személyre szűkül: a Kovalenko testvérpárra.

Kovalenko, az ukrán, újonnan jött tanár Belikov legfőbb emberi és drámai ellenfele. Mikor a húgával megjelenik a színen, temperamentumos, őszinte egyéniségük szinte robbanást okoz a kisváros óvatos, képmutató, jól nevelt világában. Kovalenkóék szabad, vidám életét mindenki irigylő – és mindenki Belikov életstílusát követi. Ez törvényszerűen konfliktusba sodorja Kovalenkót nemcsak a gyűlölt Belikovval, hanem az egész tantestülettel:

„Hát tanárok maguk, mondják? Gogol, Balzac, Victor Hugo olvasói? Ez nem iskola, hanem rendészet. Ennek a tanári szobának olyan dohszaga van, mint egy rendőrszobának.”

Belikov (Siklaci Antal)

A diákok szerepét a konfliktus alakulása szempontjából megnöveltem. Ők nem tartoznak a szereplők két táborának egyikébe sem, mert belőlük még minden lehet. Él bennük a gyűlölet a piti zsarnok iránt, de lázadásuk végső soron nem jut tovább idéltlen diákcsinynél. Ugyanakkor megvan bennük, csirájában, a kisváros pletykaéhes légköre és a belikovi óvatosság is. Egy azonban bizonyos: ezeknek a gyerekeknek az eszményképe egyértelműen Kovalenko. Már csak életkoruknál fogva is ők a drámában a jövő hordozói, de nem mindegy, hogy Kovalenkók vagy Belikovok keze alatt nőnek-e fel. Amelyik oldalra ők állnak, arra dől majd el az erőviszonyok mérlege.

Mi volt a titka Csehov reneszánszának – annak az örökké friss, kipusztíthatatlan játékkedvnek, termékeny próbahangulatnak, amely ezt a darabot minden előadása során végigkísérte? Talán a hangvétele – az a csúfondáros-ironikus hangnem, amely a legfanyarabb életbölcseességeket, legsúlyosabb igazságokat is oly könnyedséggel találja, hogy a legegyszerűbb néző is közel kerül hozzá? Talán a műfaja – nagyszínpadot nem igénylő, bárhol bemutatható, a jelzett díszletet a közönség szeme láttára cserélgető klubműsor jellege? Talán az erősen aktuális mondanivaló, az ijesztő hasonlóság a „mi világunkkal”?

Valószínűleg mindez együttvéve, de feltétlenül hozzájárult még az újonnan felfedezett közönség: a gyerekek. Az általános iskolások (természetesen felső tagozatosokról van szó) merőben egyéni, spontán reagálásukkal legalább annyit adtak a csoportnak, amennyit kaptak. Nagyon őszinte közönség volt, és megtanítottak bennünket az alkalmazkodásra. Mert kinek jutna eszébe felvonni a láthatatlan negyedik falat, ha a narrátor-Burkin költői kérdésére: „Hát nem fantasztikus?” – ötven torok üvölti lelkesen: „De igen!”

VENDÉGSZEREPLÉS BUDAKESZIN

Szeifner Ferencné írása

Budakeszin a gerincsérült és egyéb mozgásszervi betegségekben szenvedő kislányoknak van egy szanatóriuma, ahol szabályos iskolai oktatás is folyik. Ezeknek a gyerekeknek az életében valóban rendkívüli esemény egy amatőr együttes látogatása. A tokba bújt embert vittük.

Az orvosok és a tanárok nagy szeretettel fogadtak bennünket. Az ebédlőben játszottunk – beosztása kiválóan megfelelt a céljainknak. A gyerekek lázas izgalma, boldog készülődése a csoportra is átragadt; mindenkinél nagy kedve volt játszani, megakartunk felelni a várakozásnak. Örültünk, hogy az átlagkorosztály a 12-13 évesekből tevődött össze, de élvezték a kisebbek is. A gyerekek spontán felkiáltásai, izgatott nevetése szinte hangkulisszaként festette alá az egész előadást. Mindent lereagáltak: Varenka táncát, a diákok gúnyrajzát, Belikov látogatását Kovalenkónál, Afanaszja részeg bölcsekedését, a tanárnők pletykáit.

Soha el nem felejthető élmény: amikor a végén tombolva tapsoltak, az egyik gyermek egész teste rázkódott a taps ritmusára, és szinte fájt neki, hogy ő maga nem tud tap-

solni – mindkét karja hiányzott. Timár Tibi annyira megrendítette, hogy a záró meghajlásnál nem is tudta megvárni a tetszésnyilvánítás végét – gyorsan meghajolt és kiment.

A gyerekek sokáig nem engedték el a társaságot. Míg én az igazgatóval beszélgettem, egyszerre csak azt vettem észre, hogy mind összetömrültek az elképesztően kicsi öltözőben. Valamennyi őrshozta a naplóját, s minden szereplőnek dedikálnia kellett: valódi és szerepbeli nevével is, persze.

KÉT KAMARADARAB HÁZI BEMUTATÓJA

Szeifner Ferencné írása

Amíg a mi lakásunkon folytak a Csehov-próbák, Timár Tibi a maga lakásán a tőle megszokott intenzitással és céltudatossággal vetette bele magát a Gellérthegyi álmok rendezésébe. Úgy beszéltük meg, hogy ha lerendelkezze az utolsó részt, elhozza hozzánk a gyerekeket, és próbastádiumban bemutatja nekünk meg Samodai Gyurinak az egészet. Ezt igen jó ötletnek találtam, sőt viszonzozni is akartam az élményt; két lányommal ugyanis meglepetést készítettünk elő a csoportnak: hármasan befogtunk egy harmadik darabba: Zindel „A gamma-

„Házi bemutató” Anikó lakásán a lelkes „közönséggel”

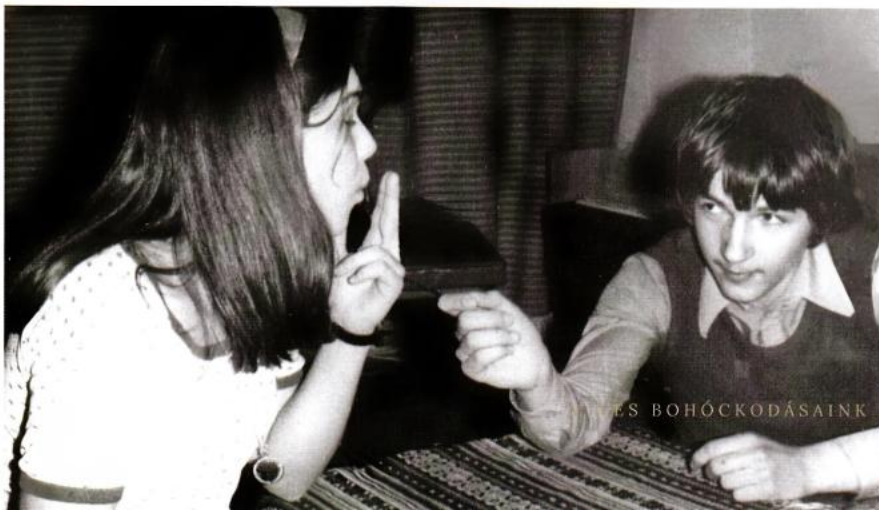
sugarak hatása a százszorszépekre” című drámájába.

Egy vasárnap délutánra tűztük ki a zárt-körű házi bemutatót a lakásomon. A „Gellérthegyi álmok” emlékpróba szintjén már teljesen elkészült, a „Gammá”-ból az első felvonás (az élmény teljességeért a másodikat is megcsináltuk, de szöveggel a kézben).

A lány (Pápai Erika)

A lány és a fiú (Pápai Erika és Király András)

KARINTHY FERENC: GELLÉRTHEGYI ÁLMOK (játék egy felvonásban)

Egy elhagyott, budai villában 1944 decemberében összetalálkozik a szökött katona és a hamis papírokkal bujdosó zsidólány. A kezdeti félelmet és bizalmatlanságot lassanként feloldja bennük a felismerés, hogy együtt több az esélyük a túlélésre. Szövet-séget kötnek... Az életben maradás egyik záloga: megőrizni az élet látszatát a teljesen zárt, „doboz-életben”. Mozgatni, tornáztatni kell az agyat, hogy meg ne bénuljon. Ennek leghatásosabb eszköze a játék. A két üldözött fiatal számtalan variációban eljátssza a múltat és a jövőt – „Mi lenne, ha...?” „Mi lett volna, ha...?” – s közben vad szenvedéllyel vizsgálják a másik által felmutatott tükörben önmagukat.

A játék kívánta őszinteség nem könnyű. Nehéz bevallani a lánynak, hogy odaadta magát családja gyilkosának, nehéz elmondani a fiúnak, hogy – minden valószínűség szerint – agyonlőtt egy menekülő szerb partizán-nőt, akit neki kellett volna a kivégző osztag elé kísérni...

Olykor gyilkos harccá fajul ez a játék, de a lényegen mit sem változtat: mindketten tudják, hogy ha a városra zuhogó bombák megkímélik őket, csak összefogással és őszinteséggel teremthetnek új életet.

PAUL ZINDEL: A GAMMA-SUGARAK HATÁSA A SZÁZSZORSZÉPEKRE

Szeifner Ferencné írása

Honnan jött a „Gamma” ötlete? Elégge nem kárhoztatható módon, bizony, másodkézből – egy közösen látott színházi élményből származott. A Nemzeti Színházban láttam a darabot lányaimmal együtt, és amikor hazafelé jöttünk, halálisan összevesztünk Kati-val. Aranyért sem tudnám már megmondani, hogy min – csak arra emlékszem: úgy vérig martuk egymást, ahogy csak két nő képes. S köztünk volt a harmadik, a legfiatalabb és legérzékenyebb, és mégis a legerősebb: Jutka. Ő volt az, aki a két megtépett idegzetű ember közt mindig megőrizte a higgadságát, pártatlanságát, és a saját indulatait magába fojtotta.

Egyszer csak – mint ahogy a zápor eláll – abbahagytuk az ok nélküli veszekedést, és szinte egyszerre ismertük fel: ami most történt velünk, csak utánérzése, szinte folytatása a belénk ivódott színpadi élménynek; hogy temperamentumban, sőt még egy kicsit természetben is hasonlítottunk a Zindel drámájában ábrázolt három nőhöz. És akkor elhatároztuk: megcsináljuk a darabot. Lé-

nyegében koprodukció – együtt beszéltünk meg minden jelenetet.

Mennyire rabja és mennyire az ura az ember a környezetének? Ezt a kérdést szeretnénk felébreszteni a magunk és nézőink lelkében, hogy közös erővel kutathassuk a választ. Az előadás specialitása, hogy az együttesen belül is szó szoros értelmében „családi vállalkozás” – a szereplők életkora és családi kapcsolata is teljesen azonos drámabeli énjükével.

Egy amerikai város elhagyott üzlethelyiségében, végletes lelki és fizikai rendetlenség közepette, kusza családi körülmények között, apa nélkül nő fel az esetlen külsejű, de zseniálisan értelmes, tizenhárom éves kislány, Tillie. Kilátástalan sorsú, elkeseredett anyjának, Beatrice-nek tragikussá fajult embergyűlölete, epilepsziás nővérének, Ruth-nak halva született kísérletei valamiféle pótéletre, a házban ápolt, gyógyíthatatlan, elfekvő betegek szakadatlan látványa mind arról győzi meg, „milyen veszélyes lehet a sugárzás, ha rosszul alkalmazzák”.

A szenvedés, a kudarccal akadályok olyanok az ember életében, mint a gamma-sugarak hatása a kísérleti növényekre: bizonyos mennyiség csodálatos színű és méretű virágokat eredményez, de a túlzott mennyi-

Beatrice (Sz. Csetényi Anikó), Ruth (Szeifner Katalin), Tillie (Szeifner Judit)

ség elsatnyult törpenövényeket hoz létre. Ilyen elcsökevényesedett „fél-élet” jutott osztályrészül az elembertelenedett világban Beatrice-nek és Ruth-nak. Csak a legkisebb, Tillie találja meg a rést, ahol kitörhet; megnyeri a gimnázium természettudományi vetélkedőjét, és környezete visszahúzó hatása ellenére is életcélt talál magának az atomkutatásban. Családján azonban már nem tud segíteni. Olyan rakéta ő, aki az utolsó pillanatban hagyja el a szétrobbanni készülő földgolyót.

ANEKDOTÁK A „GAMMA...”

TÖRTÉNETÉBŐL

Válogatás Szeifner Ferencné írásaiból

Már hagyományosnak mondható vendég-szereplésre hívtak bennünket Szilveszter Szilvi, a kiskunhalasi „testvércsoport” vezetője. A főtéren hatalmas plakát hirdette az Ascher Színpadot. Az említett plakátról egy kis adalék: Szilvi, mikor a plakátot megrendelte, elfelejtette a „Gamma” szerzőjének a nevét. Betelefonált a városi könyvtárba, hogy megérdeklődjön, ki írta „A gamma-sugarak hatása a százszorszépekre” című művet. Az inspekciós azt válaszolta, nem tudja, de azonnal kapcsolja a mezőgazdasági könyvszakértőt.

*

Egy jóval későbbi előadáson történt: az előadás előtt a klubvezető diszkrétan félrehívott, és elmondta, hogy panasa van a csoportra: erős szeszfogyasztás nyomait fedezte fel a színpadon. Ne izguljak, ő nem akar ebből ügyet csinálni – olyannyira, hogy már el is tüntette az üres üvegeket, de nyomatékosan kér, hogy máskor ez ne forduljon elő. Rosszat sejtve rohantam fel a színpadra. Okkal gyanakodtam: kidobálta a „Gamma” összes kellék-üvegeit: a gyönyörű, színes konyakkos palackjaim nem voltak sehol. Az alkoholistává züllő Hunsdorferné aznap a sör-

ben keresett vigaszt, mivel a raktárból hamarjában csak sörös flakákat sikerült összekaparnunk.

*

Szegeden, az egyetemi városnegyed ismert JATE-klubjában vendégszerepeltünk. A Gamma idegileg elég kimerítő darab, s aznap különösen feszülten koncentráltam a játékra – talán ezért is nem realizáltam, hogy a játéktér mögötti klubteremben gyülekezni kezdtek az esti diszkrét vendégei. Mikor az előadást elkezdtük, még csak a mi kellékeink és civil ingóságaink voltak ott felhalmozva festői rendetlenségben. A darab közepe táján van egy jelenet, ahol ki kell mennem átöltözni. Nincs rá túl sok időm, ezért ahogy eltűntem a rögtönzött „függöny” mögött, már le is dobtam magamról a jelmezemet – az ócska frottirköpenyt.

Ekkor vettem észre nagy megdöbbenéssel, hogy egy emberekkel zsúfolásig telt helyiségben találtam magam. Ijedten kapkodtam vissza magamra a köpenyt, és karomon az ezüstsálakkal átszótt, kék ünneplővel meg a lila tollas kalappal kicsörtettem a folyosóra. Idegességemben nem találtam meg a női mosdót – elbújtam hát az ajtó mögé, és gyorsan átöltöztem. Szerencsére nem találkoztam senkivel, de mire visszaértem, éppen hallottam a végszavamat: „Anyá, a taxi minden pillanatban itt lehet.” „Szerencséd van – léptem be –, itt vagyok már minden sürgetés nélkül is!”

BEMUTATKOZÁS A FŐVÁROSI JÁTÉKSZÍNE

Szeifner Ferencné beszámolója

Az amatőr együttesek folyamatos bemutatkozási lehetőséget kaptak a Fővárosi Művelődési Ház kórszínpadán, ahol a zsűri tanácsokkal, kritikákkal volt hivatva segíteni a csoportok munkáját, további fejlődését. Itt lehetett meghívást nyerni országos szintű

Tillie (Szeifner Judit)

Ruth (Szeifer Katalin) és Beatrice
(Sz. Csetényi Anikó)

Beatrice (Sz. Csetényi Anikó)

találkozókra, de sorrendet, kategóriákat nem állítottak fel.

„A gamma-sugarak...” fogadtatása nem volt sikeres. A zsűri – erre számítanunk kellett volna – eleve elzárkózott a „nagyszínházi vállalkozástól.” Kifogásolta a szereplők közti kontaktus hiányát, a téma túlságosan „privát jellegű” felfogását (nem sikerült át-emelnünk a darabot egy általánosabb, közérdekeltebb szférába). Hiányolták továbbá a kellékek stílusegységét (félíg naturális, félíg jelzett); nehezményezték Nanny figurájának kihagyását – alaphibának érezték az egy-séges rendezői koncepció hiányát.

Anélkül, hogy a zsűri pártatlanságát s bíráló meglátásainak jogosultságát kétségbe vonnám, valami furcsa, nivelláló tendenciát figyelhettem meg értékelési szisztémájának egészében. Mintha afféle „melltartó funkcióra” vállalkozott volna (ami fent van, lenyomni, ami túl lent van, megemelni). Félreérthetetlenül azt vettük észre, hogy a cél itt elsősorban az újonnan alakult, kezdő cso-

portok biztatása, bátorítása volt a meglévővel szemben, azoké a csoportoké, ahol a rendező megdicséri azt is, ha szereplői nem hadartak és nem sütek bele a szerepükbe.

Mintha valahol bizalmasan kezelt irányelvként kimondták volna, hogy az amatőr színjátszás a népművelési mozgalom „nehezen kezelhető gyereke”, amely nem halad a szép, biztonságos és ártalmatlan, hagyománykutató útvonalon, mint a kórusmozgalom vagy a népi tánc; mindazonáltal felszámolni, ugyebár, hiba volna, legcélszerűbb tehát a nullpontról indulva újjáteremteni.

Viszont minden rosszban van valami jó: a Marx Károly Közgazdaságtudományi Egyetem ismert klubja indított egy mozgalmat, amelynek keretében rendszeresen felléptet híres előadóművészeket és jó nevű amatőr együtteseket. A Zindel-drámára éppen ennek az FMH-beli előadásnak az egyik nézője hívta fel a szervezők figyelmét. A klub vezetői egy próbát is megtekintettek a „Gammából”. A meghívásnak nagyon örültünk, mert tisztában voltunk vele, hogy itt az igény és a színvonal nagyon magas. Az előadásra Lukács Sándor színművész „Hősök és antihősök” című önálló estjével egy műsorban került sor.